

İDARE MERKEZİ

**ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında**

İSTANBUL BÜROSU

*İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87*

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
senelik posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecranî Memleketlere 7,5 Dollar)

**Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna müracaat edilir**

**Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir**

Hayata, daima hayata... Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara , 31 Kânunsani . 1929

Sayı: 114

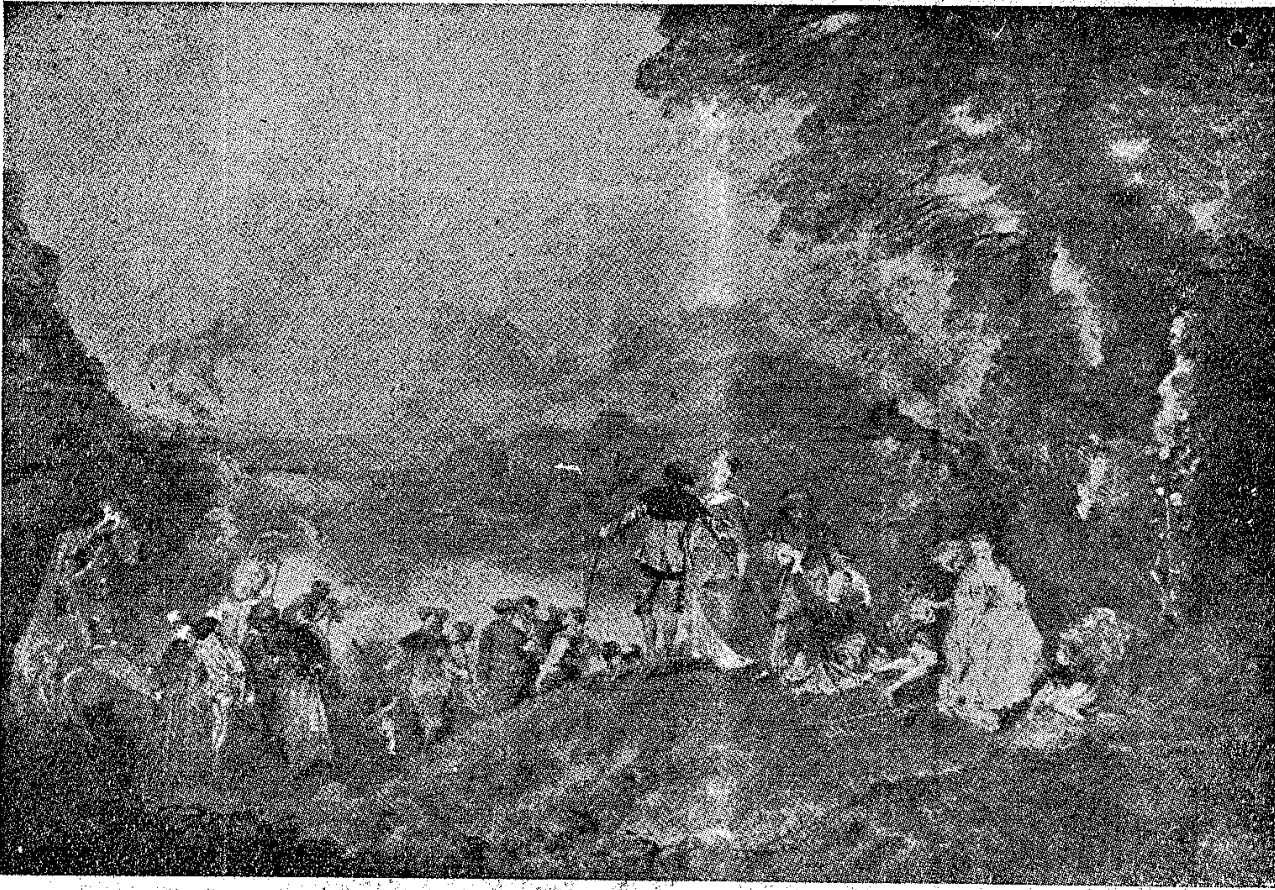
SANAATTA HAREKET

[Mabat] (*)

Bundan sonra *Saint - Jean - Baptiste*'i gene o surette tedkik ettim, ve gördüm ki bir şeklin de ahenk ve mevzuniyeti — *Rodin*'in

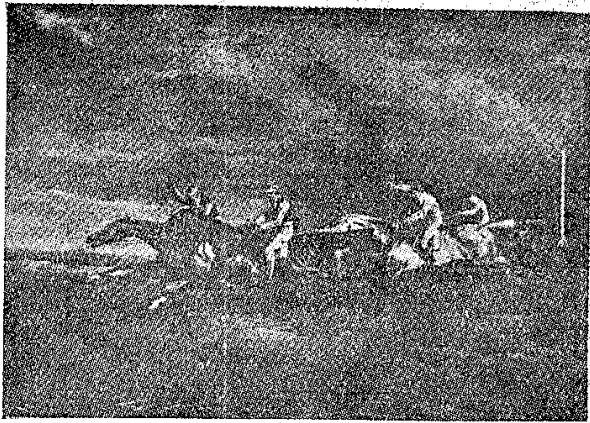
nazar sağa doğru teveccüh ettikçe, adeta sallanıyor gibi görünmektedir. İşte o zaman bütün beden bu istikamette meylettigi ve sonra

Vakar ve ihtişam ile ilerliyor, adeta adımlarının cınladığını insan işitecek. Esrarengiz ve müthiş bir kudretin onu yerinden

Siter adasına azimet

bana dediği gibi — iki türlü tevazün arasında bir nevi istihalenin mevcut olmasından ileri gelmektedir. Evelemirde olanca

Epsom at yarışları

kuvvetiyle zemini itmekte olan sol ayağına dayanan bu şahıs,

(*) Hayat: Sayı 113

da sağ bacak ilerileyerek ayağın şiddetle toprağı kavradığı görülür. Aynizamanda yokarı kalkan sol omuz sanki geride kalmış olan bacağın ilerilemesine yardım etmek üzere bedenin sıkletini kendi tarafına doğru çekmek istiyor gibi görülmektedir. İşte heykeltrasm ilmi de bakanları bütün bu ahvalı — şu söylediğim sıra ve tertipte — görmeye sevketmekten ve bu sayede şeklin müteharrik olduğu hissini vermekten ibaret olmuştur.

Bundan başka *S. J. - Baptis*'in tavrı Tunc Devri ismindeki heykelde olduğu gibi ruhani bir manayı tazammun etmektedir.

Saint Jean Baptiste

kimıldatarak ileriye sevkettiği hissölünüyor. Elhasıl esasen adı

Avropanın efsanesi

ve umumî bir hareket olan yürüyüş burada bir ihtişam ve azamet

halini alıyor, çünkü dinî bir vazifenin ifası yolunda vukua geliyor.

Birdenbire *Rodin* bana :

— Anî fotoğraflerde yürüyüş halindeki insanları dikkatle tetkik ettiğiniz oldu mu ? dedi.

— Evet !

— Peki, ne gördünüz ?

— Hiç bir zaman ileriliyor gibi görünmüyorlar. Umumiyetle yalnız bir bacak üzerinde hareketsiz duruyor, ve yahut tek ayakla sıçrayor gibi bulunuyorlar.

— Pek doğru ! İşte size bir misal : Benim *Saint - Jean*' ım iki ayağı zemin üzerinde olarak tasvir edilmiş olduğu halde aynı hareketi icra eden bir modele göre alınmış anî bir fotoğrafı belki de arka ayağın hemen zeminden ayrılarak ötekine doğru gitmekte olduğunu gösterir. Yahut bil'akis arka ayak bu fotoğrafta şayet benim heykelimdeki vaziyeti haiz ise ön ayak henüz zemine basmış olmazdı.

İşte bu sebeptendir ki fotoğrafı alınmış olan bu model birdenbire felce uğramış ve olduğu yerde kalıvermiş bir adamın garip manzarasını gösterirdi. Bu da sanaatta hareket hakkında size söylediklerimi tasdik ve teyit eder. Filvaki anî fotoğraflerde eşhasın, olanca faaliyetleri içinde zapt ve tesbit edilmelerine rağmen, birdenbire havada durakalmış gibi görünmeleri şu sebeptendir ki vücutlarının bütün aksamı aynı zamanda saniyenin yirmide ve ya kırkta biri zarfında tamamen alınmış olduğu için bunda, sanaatta olduğu gibi, tavru vaziyetin mütevalî inkişafı yoktur.

— Pek eyi anlıyorum, üstat, dedim. Lâkin bana öyle geliyor ki — böyle bir mütalâaya cür'et ettiğimden dolayı beni affediniz — siz kendi kendinizi nakzetmiş oluyorsunuz.

— Nasıl olur ?

— Bana bir çok kerre tekrar etmediniz mi ki artist daima tabiatı en büyük samimiyetle kopye etmelidir ?

— Şüphesiz, ve bunda ısrar ediyorum.

— O halde, artist hareketin teşrihi hususunda eğer anî fotoğrafı ile tamamen ihtilâf halinde bulunursa, aşikârdır ki hakikati değiştirmiş ve bozmuştur.

— Hayır ! doğru söyleyen artisttir, yalan söyleyen de fotoğraftır ; çünkü hakikatta zaman tevakkuf etmez ; eğer artist bir çok anlarda icra olunan bir vaz'ü tavrı tesirini vermeğe muvaffak olursa şüphesiz eseri vaktin birden bire inkitaa uğramış olduğu ilmî tasvirden daha ziyade tabii olmuş olur.

İşte dört nala koşan atları tasvir için anî fotoğrafya ile istihsal edilmiş resimleri kullanan bazı modern nakışları mahkûm eden de budur.

Bugün *Géricault* tenkit edilmektedir, zira onun *Louvre* müzesindeki *Epsom Koşusu* unvanlı levhasında bu artist — amiyane tabiriyle — *dolu dizgin* koşan, yani bacaklarını aynızamanda hem ileri hem geri fırlatan atları nakşetmiştir. Diyorlar ki fotoğrafya camı hiç bir vakit böyle bir şekil kaydetmez. Filvaki anî fotoğrafyada atın ön bacakları ileriye vardığı zaman ard bacaklar, gerilmek suretile bütün vücudu ileri fırlattıktan sonra, hemen karnın altına tekrar avdet ve yeni bir atlayışa mubaşeret etmeye çoktan vakit bulmuşlardır, ve bu sebeple bacakların dördü de havada hemen de toplu bir haldedirler ; bu ise hayvanı yerinde sıçrayor ve bu vaziyette sabit ve gayri müteharrik buluyor gibi gösterir.

Binaenaleyh *Géricault* haklı ve fotoğrafya ise haksızdır ; çünkü onun atları koşuyor gibi görünüyor ve bu da şundan ileri

geliyor ki temaşager bu atlara geriden ileriye doğru bakarken evvelâ ard ayakların — umumî sıçrayışı husule getiren — kendi vazifelerini ifa ettiklerini, sonra da vücudun uzandığını, ve nihayet ön ayakların uzakta toprağı aradığını görür. Bu hey'et aynı zamanda vukubulduğu farza göre yanhıştır ; fakat aksamına birbirini müteakiben bakılınca doğrudur ve bizim için de işte bu hakikatın ehemiyeti vardır, zira bizim gözümüze görünen ve nazarımıza çarpan da işte budur.

Şunu da kaydediniz ki nakışlarla heykeltraşlar, bir filü hareketin muhtelif safhalarını aynı şekil dahilinde topladıkları zaman ne muhakeme ile nede hile ile iş görürler. Onlar duyduklarını safdilâne ifade ederler. Onların ruhu ve elleri sanki kendiliklerinden tavru vaziyetin istikametinde olarak sevk edilir ; bu sebeple o vaziyetin inkişafını tabiatın sevkiyle şerhü tefsir ederler.

Şuhalde, sanaatın bütün sahasinde olduğu gibi, burada da yegâne kâide hulus ve samimiyettir. »

Bu dedikleri hakkında düşünmek için hiç lakırdı söylemeksizin biraz durdum ; *Rodin* sordu :

— Sizi ikna edemedim mi ?

— Hay hay!... Fakat bir çok an ve lâhzaları tek bir tasvir dahilinde toplu bulundurmağa muvaffak olan nakş ve heykeltraşlığın bu mucizesini takdir etmekle beraber şunu da anlamak istiyorum ki bunlar hareketi tesbit hususunda edebiyat ile, ve alelhusus tiyatro ile acaba ne dereceye kadar rekabet edebilirler ?

Doğrusuna bakılırsa fikrimce bu rekabet pek ileri gitmez ve bu sahade nakş ve naht üstatları bizzarure ediplerden pek aşağı kalırlar. »

Rodin bağırarak:

— Bizim namüsaîf olan vaziyetimiz zannettiğiniz gibi değildir. Nakş ile naht eger eşhası harekette gösterebiliyor iseler daha fazlasını istihsale çahşmalarına bir mani yoktur, dedi. Hatta bazan birbirini takip eden sahnaları aynı levha ve ya aynı heykel gurupu dahilinde göstermek suretiyle facianüvislik san'atına muadil olmaya bile muvaffak oluyorlar.»

— Evet amma, o zaman bir nevi hileye sapıyorlar. Zira zannediyorum ki siz bir şahsiyeti aynı levha üzerinde bir kaç defa muhtelif vaziyetlerde göstererek onun bütün tarihini göz önüne koymakta olan eski terkiplerden bahsetmek istiyorsunuz. Meselâ, *Louvre* müzesinde XVci asra ait küçük bir İtalyan tablosu *Avropa'* nın efsanesini hikâye etmektedir. Evelemirde genç prensesin öküz şeklindeki *Jupiter* üzerine binmesine yardım eden arkadaşlarıyla beraber çiçeklerle müzeyyen bir çayır dahilinde oynamakta olduğu, ve daha uzakta gene bu prensesin korku içinde kalarak bu hayvan tarafından dalgalar ortasında alup götürüldüğü görülüyor.

— Bu dediğiniz pek iptidai bir usul olmakla beraber hatta büyük üstatlar tarafından bile kullanıldı; zira Venedikteki Dojlar sarayında Avrupanın bu efsanesi *Veronese* tarafından aynı suretle tasvir olundu.

Fakat bu kusura rağmen *Veronese*'nin şu eseri takdire lâyıktır. Ben bu derece tıflâne metottan bahsetmek istemedim, çünkü siz de anlarsınız ki ben bunu tasvip etmem.

Fikrimi eyice anlatmak için evelemirde size sorarım ki *Watteau*'nın *Siter adasına azimet* isimli tablosunu bilir misiniz?

— Okadar bilirim ki gözümün önünde duruyor zannediyorum.

— Ohalde maksadımı izahta güçlük çekmeyeceğim. Bu şaheserde dikkat, ederseniz, *hareket* büsbütün sağdan başlıyor ve levhanın iç tarafında ve solda nihayet buluyor.

Tablonun ön tarafında, serin gölgelikler içinde ve güllerden mürekkep çelenklere sarılmış bir yarım heykelin yanında evvelâ bir genç kadın ile aşıkından mürekkep bir grup görülüyor. Erkek, maşukasının yanı başına diz çökmüş beraberce seyahate çıkmaya muvafakat etmesini ondan şiddetle rica ediyor. Fakat kadın, belki de ca'li, bir kayıtsızlık gösteriyor ve yelpazesindeki resimlere dikkâtle bakıyor gibi görünüyor...»

Dedim ki:

— Bunların yanında ok kını üzerine oturmuş bir de küçük bir aşk ilâhı var ki genç kadının pek geciktiğine hükmederek onu okadar hissiz olmamağa davet için eteğinden çekiyor.

— Evet, dedi *Rodin*, tamam böyledir. Fakat henüz bu çift harekete başlamamışlardır ve delikanlının deyneği de henüz yerde yatmaktadır. Bu, birinci sahnedir. İkincisi de şudur: şimdi bahsettğim grubun solunda diğer bir çift daha var. Bunda kadın, ayağa kalkabilmesi için, kendisine uzatılan eli kabul ediyor.

Daha uzakta üçüncü bir sahne. Erkek, refikasını belinden tutarak alıp götürmeğe hazırlanıyor. Kadın ise arkadaşlarına doğru, sanki onları teşci için, yüzünü çevirerek rizamendâne bir inkiyat ile erkeğe peyrev oluyor. Bundan sonra aşık ve maşukalar artık tam bir ittifak içinde sahile iniyor ve birbirlerini sandala doğru gülerek itiyorlar; artık erkekler yalvarmağa bile hacet görmüyorlar; kadınlardır ki onlara asılıyorlar.

Elhasıl yolcular, muhibbelelerini suyun üzerinde sallanmakta

olan ve çiçek ve şallarla süslenmiş bulunan sandala bindiriyor, sandalcılar da küreklerine dayanarak onları kullanmağa hazır bulunuyorlar. Küçük aşk ilâhları havada uçuşarak yolculara ufukta görünen mavi adaya doğru kılavuzluk ediyorlar.

— Görüyorum ki, üstat, siz bu tabloyu seviyorsunuz: çünkü en ufak teferruatına varıncaya kadar hatırınızda kalmış.

— Hakikaten unutulmaz bir cazibeye maliktir. Fakat şu umumî hareketin inkişafına dikkat ettiniz mi? Aceba bu bir tiyatro mu? Bir levha mı? Bunu insan söyleyemez. İşte görüyorsunuz ya, bir artist, keyfi isteyince, yalnız geçici tavru vaziyetleri değil - tiyatro istilâhatınca - hatta uzun bir vak'ayı bile temsil edebiliyor. Buna muvaffak olması için temaşâgerin evvelâ bu vak'aya başlayanları, sonra da ona devam edenleri, velhasıl o vak'ayı ikmal eyleyenleri görebilecek vechile eşhasını tertip etmesi kifayet eder.

VAHİT

YAĞMURLA BAŞBAŞA..

Yıkayınız yağmurlar
Lekelenen içimi
Siz kazınız bir mezar
Gömeyim sevincimi ...

Gece sokakta yalnız
Bir Gence rastlarsanız
Yükseklerden alıp hız
Bırakmayın peşimil..

TAHA AY